

Utskrift fra møteprotokoll

Møte i: Styret i Salten Regionråd

Dato: Møte 19. mars 2021

Sak: Styre-sak 15/21

Høringsinnspill NOU 2020:15 – Det handler om Norge

Enstemmig vedtak:

Salten Regionråd er et politisk samarbeidsorgan mellom kommunene Beiarn, Bodø, Gildeskål, Fauske, Hamarøy, Meløy, Rødøy, Saltdal, Steigen og Sørfold.

Salten Regionråd viser til høring av NOU 2020:15 «Det handler om Norge – Bærekraft i hele landet. Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene». Salten Regionråd behandlet saken i sitt møte den 18. februar 2021 og ønsker å avgi følgende høringsinnspill i saken:

Stortingsmeldingen er interessant og reiser viktige problemstillinger som krever gode politiske løsninger. Salten Regionråd er derfor glad for at temaet er satt på dagsorden og utredet nærmere. Salten Regionråd støtter i all hovedsak forslagene som fremkommer i NOU 2020:15.

Salten Regionråd ønsker å fremheve følgende:

- Salten Regionråd mener at NOU 2020:15 «Det handler om Norge – Bærekraft i hele landet» gir en god beskrivelse og analyse av situasjonen som vi kjenner oss igjen i. Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene peker på mange gode og kreative forslag, noe som bidrar til behovet for å tenke nytt om distriktpolitikken. NOU'en tar opp viktige temaer om demografiutfordringer i distriktene som også gjelder for kommunene i Salten.
- NOU'en peker på at den nasjonale politikken som føres er og vil være avgjørende for fremtiden til distriktene, noe vi støtter fullt ut. Salten er, som flere andre regioner, et Norge i miniatyr, og en region med både storbyutfordringer og utfordringer i distriktene. Vi ønsker å påpeke at det er viktig at dette ses i sammenheng når man skal utvikle gode distriktpolitiske løsninger, slik at man unngår å sette by og land opp mot hverandre.
- Mange forhold i meldingen gjelder ikke bare distriktene, men også samfunnet i sin helhet. For eksempel når det gjelder tilgang til helse- og omsorgsarbeidere. Dette er en nasjonal utfordring det må settes økt fokus på, og som ikke bare kan løses gjennom en proporsjonal vekst i antall helsearbeidere. Tilrettelegging av aldersvennlige samfunn vil i økende grad bli nødvendig. Salten Regionråd støtter disse vurderingene.

- Salten Regionråd og kommunene i Salten ønsker å i større grad å ta en samfunnsutviklerrolle ved å arbeide for en bærekraftig demografiutvikling, noe som blant annet gjenspeiles i Saltenstrategier 2020-2024. Kommunene har et ansvar for å bidra til å skape attraktive og livskraftige lokalsamfunn hvor også befolkning og næringsliv engasjeres i å utvikle bomiljø og attraktivitet. Det er behov for en mer helhetlig tenkning rundt utformingen av nye arbeidsplasser, etablering av mer velfungerende lokale boligmarkeder, tilrettelegging for integrering av nye innbyggere, styrking av grunnlaget for kommunenes finansiering av tjenestetilbudet og den sosiale organiseringen lokalt. Salten Regionråd ber derfor nasjonale myndigheter å sette fokus på dette og invitere kommunene og andre aktører inn i en prosess for å tenke mer helhetlig rundt utformingen av attraktive og livskraftige lokalsamfunn. Dette krever økt handlingsrom og økonomiske rammer fra nasjonale myndigheter.
- Utvalget mener at tiltak rettet mot utdanningssystemet vil være mest effektivt for å sikre rekruttering av kompetanse til distriktskommuner. Dette er en svært kompleks sak, da man på den ene siden blant annet opplever at tilbudet innen videregående opplæring i større grad sentraliseres, samtidig som man ønsker økt tilflytting til, og større verdiskaping i distriktene. Nærhet til både videregående og høgere utdanning er viktig dersom vi skal sikre kontinuerlig behov for kompetanse innenfor mange yrker.

Salten og Nordland har et sterkt næringsliv innenfor mange ulike næringer med behov for framtidig arbeidskraft. Det er også stor mangel på blant annet lærere og sykepleiere i kommunene. Skal man kunne utvikle nye arbeidsplasser i framtiden og samtidig sikre nok lærere og sykepleiere, og bidra til å øke attraksjonskraften i distriktene, må både privat og offentlig næringsliv sikres kompetent arbeidskraft. Dette gjøres blant annet gjennom å gi gode tilbud innenfor videregående opplæring både i by og distrikt, og ikke minst gi gode tilbud innenfor høgere utdanning.

Undersøkelser viser at det er en klar sammenheng mellom hvor du studerer, og hvor du blir boende. Av de unge som reiser ut for å ta utdanning, er det kun et mindretall som flytter tilbake til hjemmeplassen etter endt utdanning. Desentraliserte og samlingsbaserte tilbud kan derfor i noen sammenhenger være et viktig supplement til campus innenfor høgere utdanning, noe som også Meld. St. 16 (2020 – 2021) «Utdanning for økt omstilling – Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning» tar opp og bekrefter. Dette gjelder også i noen tilfeller videregående utdanning, og vi viser blant annet til «Steigenmodellen» ved Knut Hamsun vgs. avd Steigen som et eksempel på et tilbud med alternativ læringsmodell. I de tilfellene hvor ungdommen må flytte på hybel i forbindelse med videregående opplæring, er det viktig å finne tiltak som kan bidra til å forsterke fokuset rundt «hybellivet» til den enkelte ungdom, for å forhindre frafall og bidra til at flere gjennomfører sitt utdanningsløp.

- Utvalget understreker at digital infrastruktur er en forutsetning for likeverdig deltakelse og tilgang til offentlige tjenester i samfunnet, særlig i distriktene. Salten Regionråd mener det er essensielt at alle kan ha tilgang til bredbånd med et fremtidsrettet kapasitetsmål i årene fremover. Dekning, hastighet og robusthet i den digitale infrastrukturen er avgjørende for at stabile digitale innbyggertjenester kan gis i hele landet.

I næringslivet er internett en forutsetning for verdiskaping og for å ivareta arbeidsplasser i distriktene. Geografien i så vel Salten, som andre deler av Norge, tilsier at det vil være utfordringer med stabilt bredbånd med tilstrekkelig hastighet for å dekke næringslivets behov. Utbyggingstakten i vår region møter ikke forventningene og skaper utfordringer for vekst og utvikling.

Visjonen om en enklere hverdag for innbyggere og næringsliv gjennom sammenhengende digitale offentlige tjenester tilsier at tilgang til bredbånd bør bli en rettighet for alle våre innbyggere. Kommunene ønsker å bidra i utbyggingen av den digitale infrastrukturen, men kravet om 25% egeninnsats til bredbåndstilskuddene er en for stor hindring dersom ambisjonen er utbygging av digital infrastruktur med full dekning for innbyggere og næringsliv. Nasjonale myndigheter bør derfor ta bort egenkapitalkravet til bredbåndsutbygging slik at vi sammen kan jobbe for at digitalisering kan bidra til en mer effektiv offentlig sektor, mer verdiskaping i næringslivet og ikke minst en enklere hverdag for folk flest.

- Utvalget peker på muligheten for at hjemmekontor kan utvide arbeidsmarkedene. Saltens Regionråd støtter dette synet, og ser at større mulighet og aksept for fjernarbeid og hjemmekontor, kan åpne muligheten for mer pendling over lange avstander og lange perioder. Dette kan gi økt bosetting i distriktskommuner, hvor man jobber hjemmefra i lengre perioder, og er innom en mer sentralt plassert arbeidsplass i kortere perioder. Dette kan gi endrede pendlings- og bosettingsmønstre. Dette er aktualisert av Covid-19-situasjonen, men også politiske utspill/forslag om f.eks. å åpne for fritt arbeidssted i statlige direktorater, er en utvikling vi ønsker velkommen.
- Utredningen tar opp samferdsel som en viktig faktor for bosetting i distriktene. Dette er helt i tråd med Saltens Regionråds erfaringer og strategier. Regionforstørring er en viktig strategi for Saltens regionen, hvor vi bl.a. ser store effekter av Agendatoget mellom Bodø, Fauske og Rognan, vegutbygging og –forkorting, samt hurtigbåt- og fergeforbindelser langs kysten. Salten har potensial for fortsatt regionforstørring og utvikling av flere mindre BAS-regioner.

Gode samferdselsløsninger er også avgjørende for næringsliv og dermed arbeidsplasser i distriktene. Dette gjelder både vareproduserende næringsliv som industri og marine næringer, men også kompetanse-, tjeneste- og reiselivsnæring. For befolkningen og næringslivet er det avgjørende med transport av så vel forbruksvarer som innsatsfaktorer til en fornuftig kostnad og tidsbruk. Fylkesvegene er en utfordring for spesielt næringstransport, mens både rutetilbud og priser på hurtigbåt og ferger er en utfordring for pendling.

I tillegg til samferdsel internt i regionen, er transportløsninger som reduserer avstandsulemper til andre regioner, byer og markeder også en faktor. Dette gjelder både for næringsliv og befolkning. Avstandsulemper vil være knyttet til både reise-/transporttid og kostnad. Flyruter og –priser, gode riksveger og en opprusting av Nordlandsbanen mht. både kapasitet, hastighet og miljøvennlig drift er hovedutfordringer her.

Utredningen treffer svært godt på beskrivelsen av utfordringene knyttet til billettpriser på ferger og kollektivtransport og behov for bedre tilpasset kollektivtilbud for økt mobilitet. Det er et sterkt politisk fokus på fergepriser, men også billett- og fraktkostnader på hurtigbåt er et viktig element for både kystregionen Salten og for Nordland. Bussruter i distriktene er i hovedsak tilrettelagt for skoleskyss, med lite fleksibilitet for øvrige brukere, bl.a. på grunn av avtalestrukturene med selskapene. Nye kollektivmodeller og mer fleksible ruter etterspørres, også på ettermiddag/kveld. Mange kommuner ønsker å utvikle mindre regionsentra som kan gi mer sosialt samvær og bolyst, spesielt blant unge. Dette krever andre og mer fleksible kollektivtilbud.

En fellesnevner for mange av utfordringene, er fylkeskommunens forutsetninger for å levere et samferdselstilbud, både mht infrastruktur og tjenestestruktur. Fylkesveiene, inkl. fergeforbindelser, er en hovedfaktor for næringstransporter, og til dels for regionforstørring. Kollektivtilbudet, både mht. omfang og prising av tilbudet, har stor betydning både for regionforstørring, utvikling av flere små BAS-regioner, og ikke minst for tilgjengelighet og fleksibilitet for ungdom og eldre uten bil. Fylkeskommunene har ulike forutsetninger for å oppfylle disse behovene. I Nordland er det store utfordringer knyttet til vedlikeholdsetterslep på fylkesveger, og samtidig en geografi som krever et stort omfang av både ferger og hurtigbåter, med tilsvarende høye kostnader. Det bør være et større fokus på dette ved fordeling statlige midler til fylkeskommunene.

- Saltens Regionråd støtter utvalget i behovet for å utvikle boligmarkedet i distriktene. Det er behov for flere statlige ordninger, med Husbanken som en viktig utviklingsaktør i så måte. Hvis man skal kunne sikre positiv befolkningsutvikling både i by og land, trenger man tilgang til varierte boliger og flere utleieboliger. Kommunene har også behov for insentiver slik at mest mulig av eksisterende boligmasse blir tatt i bruk, og vi er derfor positive til forslaget om skattefritak for langtidsutleie av bolig i distriktene.
- Frivillig sektor er viktig for trivsel, aktivitet og samskaping i og mellom kommunene. Vi mener det kan være hensiktsmessig å vurdere tiltak rettet mot frivillig sektor, og hvordan dette kan bidra til økt tilflytting og trivsel i distriktene.